

PORESKA POLITIKA U FUNKCIJI PRIVLAČENJA STRANIH INVESTITORA U REPUBLICI SRBIJI

Blagoje Pušonja¹

Silvana Ilić²

Marineta Ursulović³

SAŽETAK

Putem poreske politike, država može značajno uticati na ubrzanje ekonomskog i industrijskog razvoja. Instrumentima kao što su poreske olakšice, subvencije i izuzeća od određenih poreskih obaveza, moguće je stimulirati razvoj manje razvijenih regiona, sprečiti prekomernu ekspanziju određenih industrijskih sektora, kao i unaprediti kapitalnu akumulaciju i efikasnost rada. Takođe, ovakve mere doprinose stvaranju ravnomernijih uslova za poslovanje, stabilizaciji spoljnotrgovinske razmene i platnog bilansa, kao i podsticanju strukturnog i regionalnog razvoja. Pored toga, fiskalne intervencije mogu smanjiti socijalne nejednakosti i podržati razvoj obrazovnih, naučnih i zdravstvenih ustanova, što ima širi društveno-ekonomski značaj. U kontekstu ekonomske transformacije i modernizacije, jedan od prioritetnih strateških interesa Srbije je sprovođenje sveobuhvatnih reformi u društvenoj i ekonomskoj sferi, što podrazumeva privlačenje stranih investicija kao ključnog izvora kapitala. Ove investicije igraju suštinsku ulogu u stabilizaciji i oživljavanju privredne aktivnosti, što je preduslov za dugoročni razvoj i ostvarenje strateških nacionalnih ciljeva. Međutim, da bi se stvorili povoljni uslovi za privlačenje stranih investitora, neophodno je uspostaviti transparentan, podsticajan i predvidiv zakonski i institucionalni okvir koji bi obezbedio sigurnost i atraktivnost investicionog ambijenta.

KLJUČNE REČI: Poreska politika, poreske olakšice i subvencije, strane investicije, investicioni ambijent

TAX POLICY AS A TOOL FOR ATTRACTING FOREIGN INVESTORS IN THE REPUBLIC OF SERBIA

ABSTRACT

Through tax policy, the state can significantly influence the acceleration of economic and industrial development. Instruments such as tax incentives, subsidies, and exemptions from certain tax obligations can stimulate the development of underdeveloped regions, prevent excessive expansion of specific industrial sectors, and enhance capital accumulation and labor efficiency. Additionally, such measures contribute to creating more balanced business conditions, stabilizing foreign trade and the balance of payments, and promoting structural and regional develop-

1 Profesor strukovnih studija, Visoka poslovna škola strukovnih studija Čačak, Beograd

2 Profesor strukovnih studija, Visoka poslovna škola strukovnih studija Čačak, Beograd, silvana.ilic67@gmail.com

3 Master akademskih studija iz ekonomije

ment. Furthermore, fiscal interventions can reduce social inequalities and support the development of educational, scientific, and healthcare institutions, which have broader socio-economic importance. In the context of economic transformation and modernization, one of Serbia's key strategic priorities is the implementation of comprehensive reforms in both the social and economic spheres. This includes attracting foreign investment as a crucial source of capital. Such investments play a fundamental role in stabilizing and revitalizing economic activity, which is a prerequisite for long-term development and the achievement of strategic national goals. However, to create favorable conditions for attracting foreign investors, it is essential to establish a transparent, stimulating, and predictable legal and institutional framework that ensures the security and attractiveness of the investment environment.

KEYWORDS: *Tax policy, tax incentives and subsidies, foreign investment, investment climate*

UVOD

Preduslovi za privlačenje stranog kapitala su: nezavisnost i efikasnost društvenih institucija, funkcionisanje i efikasnost pravnog sistema, reforma poreskog sistema, razvijena infrastruktura. Poreski sistem je jedan od elemenata privrednog ambijenta koji utiče na priliv stranih investicija i na privredni rast. Osnovni element makroekonomskog i mikroekonomskog sistema predstavlja poreski sistem. Makroekonomski sistem treba da obezbedi prikupljanje dovoljnog iznosa javnih prihoda radi pokrića javnih rashoda, kao i realizovanje mnogo drugih makroekonomskih ciljeva (stabilnost cena, održivi privredni rast, puna zaposlenost i ravnoteža platnog bilansa). (Stojanović i Božić, 2019)

Strane direktne investicije (SDI) predstavljaju ključnu komponentu savremenih međunarodnih tokova kapitala. U kontekstu intenzivirane globalizacije i promene u globalnoj ekonomskoj arhitekturi, SDI dobijaju sve veću ulogu u podsticanju ekonomskog rasta, transferu tehnologije i integraciji nacionalnih ekonomija u svetske proizvodne i investicione tokove.

Preko direktnih stranih ulaganja, multinacionalne kompanije uspevaju da organizuju proizvodne procese na globalnom nivou, obezbeđujući efikasnu nabavku neophodnih resursa kao što su sirovine, energija i radna snaga, te da optimizuju plasman svojih proizvoda i usluga na strateški važnim tržištima. Ovakva internacionalna pozicioniranost omogućava im da maksimalno iskoriste svoje konkurentske prednosti – pre svega u oblasti tehnologije, znanja i ekonomije obima, što doprinosi povećanju profitabilnosti i globalne tržišne pozicije (Dunning & Lundan, 2008)

Iako je jedna od osnovnih intencija Zakona o ulaganjima bila da izjednači strane sa domaćim investitorima, ipak se može uočiti određeno favorizovanje stranih investitora. Ovo, sa jedne strane, može biti razumljivo ukoliko se ima u vidu da SDI predstavljaju vitalnu komponentu izvoza. U tom pravcu se može razumeti i politika državnih podsticaja – subvencija, koje su namenjene finasiranju investicionih projekata u proizvodnom sektoru i sektoru usluga koje predstavljaju osnovu međunarodne trgovine, kao vid podsticanja izvoza. Tako treba istaći da se među instrumentima privlačenja SDI u privrednom sistemu mogu naći i bescarinski uvoz sirovina i poluproizvoda, kao i bescarinski uvoz mašina i opreme. Na taj način, strani investitori u Srbiji uživaju pogodnosti slobodnog uvoza sirovina i poluproizvoda za izvozno orijentisanu proizvodnju, ukoliko su njihovi gotovi proizvodi 100% namenjeni izvozu. Pored ove pogodnosti, strani investitori su izuzeti od plaćanja carine na

uvezenu opremu i na mašine koje predstavljaju udeo stranog investitora u kapitalu preduzeća u Srbiji (Gnjatović 2016, 136-137).

ULOGA PORESKE POLITIKE U PRIVLAČENJU STRANOG KAPITALA

Savremeni uslovi poslovanja nameću neophodnost postojanja konkurentske borbe za privlačenje stranih investicija. Rušenjem barijera u vidu nacionalnih granica i formiranjem globalnog svetskog tržišta nužno se ukazala neophodnost prilagođavanja poreskih sistema nacionalnih ekonomija novostvorenim uslovima poslovanja.

Poreska konkurencija je postala realnost i izazvala kako pozitivne tako i negativne efekte i prateće pojave. Velike multinacionalne kompanije koje raspolažu slobodnim finansijskim kapitalom i imaju mogućnost da ga investiraju bilo gde u svetu. Investiranja idu u pravcu zemalja gde su, pored ostalih potrebnih uslova, poreske stope niske – a to znači da one na taj način uslovljavaju vlade država kojima je cilj da privuku strani kapital da snize poreske stope i tako se odreknu značajnog dela poreskih prihoda što će bez sumnje uticati na javnu potrošnju konkretne zemlje.

Za zemlje u razvoju i tranziciji, ključni element u kreiranju ambijenta povoljnog za priliv stranih direktnih investicija (SDI) jeste uspostavljanje optimalnog nivoa poreske konkurentnosti. Privlačenje investicija podrazumeva mnogo više od niskih poreskih stopa – neophodno je i postojanje atraktivnih tržišnih uslova, dostupnosti relevantnih resursa, stabilnosti makroekonomskog okruženja, niskog stepena korupcije i političke stabilnosti, kao i usklađenosti pravnog sistema sa regulatornim okvirima zemalja iz kojih dolaze potencijalni investitori (OECD, 2022). U trenutku kada investitor proceni da je investicioni rizik prihvatljiv, pitanje ukupnog poreskog opterećenja postaje presudan faktor, pri čemu najveću težinu ima visina poreza na dobit i uslovi transfera dobiti u matičnu zemlju (UNCTAD, 2023).

Poreski podsticaji mogu se tumačiti sa dva aspekta. Sa normativnog stanovišta, oni predstavljaju poreske olakšice namenjene konkretnim investicionim projektima koji ispunjavaju određene kriterijume, što im omogućava povoljniji tretman u odnosu na opšti poreski režim. Sa druge strane, u praktičnom smislu, podsticaji su mehanizmi kojima se realno smanjuje poresko opterećenje na kvalifikovane investicije, omogućavajući investitorima povoljnije uslove poslovanja (Zee, Stotsky & Ley, 2002). Važno je istaći da postoji određena razlika između namere zakonodavca i stvarnih ekonomskih efekata podsticaja, što zahteva pažljivu analizu prilikom njihovog uvođenja i sprovođenja.

Najčešći oblici poreskih podsticaja uključuju smanjenje poreskih stopa, umanjeње poreske osnovice ili potpuno oslobađanje od određenih poreza, i mogu se primenjivati na celoj teritoriji države ili samo u pojedinim regionima. Pored toga, ove mere mogu biti trajne ili ograničene vremenom, u zavisnosti od strategije ekonomske politike (Arsić, 2008). Ipak, treba imati u vidu da prekomerna i nekontrolisana primena poreskih podsticaja može dovesti do zloupotreba, naročito ako proces odlučivanja ostane usko povezan sa političkim strukturama. Uspostavljanjem transparentnog i inkluzivnog sistema odlučivanja može se umanjiti rizik od korupcije i osigurati da korist od stranih ulaganja nadmaši gubitke nastale usled smanjenih poreskih prihoda. Stoga, efikasna primena poreskih podsticaja podrazumeva ne samo pažljivu procenu njihovih efekata, već i određivanje optimalnog trenutka

za njihovo ukidanje, kada se ostvari prvobitno zamišljena svrha – privlačenje kvalitetnih, dugoročno orijentisanih stranih investicija.

Reforme poreskog sistema u Srbiji tokom prethodne decenije bile su predmet brojnih stručnih i akademskih analiza. Značajan napredak postignut je u sferi indirektnog oporezivanja, odnosno poreza na potrošnju, dok su reforme u oporezivanju dohotka građana bile umerenije, a u oblasti poreza na imovinu relativno ograničene. Opšti pravac reforme bio je usmeren ka smanjenju fiskalnog opterećenja u cilju podsticanja potrošnje (Arsić et al., 2010).

Ipak, negativan proizvodni jaz koji je karakterisao prethodne godine ograničio je domete fiskalne konsolidacije. Strategijom javnih finansija Vlade Srbije identifikovani su ključni faktori koji su uticali na fiskalnu stabilnost: poboljšanje efikasnosti u naplati poreza, relaksirana monetarna politika, povoljno spoljno okruženje i relativno niski fiskalni multiplikatori. Na osnovu ovih parametara, omogućeno je proširenje fiskalnog prostora i predviđeno povećanje javnih rashoda, uključujući zarade u javnom sektoru u iznosu od 35 milijardi dinara (Ministarstvo finansija, 2023).

Nakon mera štednje iz 2014. godine, koje su uključivale smanjenje plata i zabranu zapošljavanja u javnom sektoru, došlo je do pada učešća zarada u BDP-u sa 12% na 9,8% do 2017. godine. Poređenjem sa zemljama EU, uočava se da visina poreza na dodatu vrednost (PDV) u Srbiji, iako povećana na 20%, i dalje ostaje na sredini u odnosu na druge evropske zemlje i ne utiče drastično na budžetske prihode (Nicević i Ivanović, 2013). U cilju smanjenja administrativnog tereta i fiskalnog opterećenja, uvedene su mere kao što su odlaganje obaveze plaćanja PDV-a za obveznike sa godišnjim prometom manjim od 50 miliona dinara, povećanje praga za obavezni ulazak u PDV sistem sa 4 na 8 miliona dinara, kao i produženje rokova za podnošenje poreskih prijava. Ove izmene imaju za cilj poboljšanje likvidnosti preduzeća, borbu protiv poreske evazije i stvaranje povoljnije investicione klime (Arsić et al., 2010; OECD, 2022).

Poboljšanje poslovnog ambijenta i makroekonomski stabilni rast, povećanje BDP –a, oporavak tržište rada, kao i unapređenje rada inspekcija, oštrija kaznena politika, i efikasna naplata poreskih prihoda doprinele su smanjenu sive ekonomije. Srbija se izdvaja kroz moćne podsticaje, posebno u IP (3 %) i R&D sektorima, duži poreski „dazvola“ za velike investicije, kao i fleksibilne grantove i poreske kredite (treba istaći nagradu od 93 mln € u 2024.) .

INSTITUCIONALNI FAKTORI KAO PREDUSLOV ZA PRILIV STRANOG KAPITALA

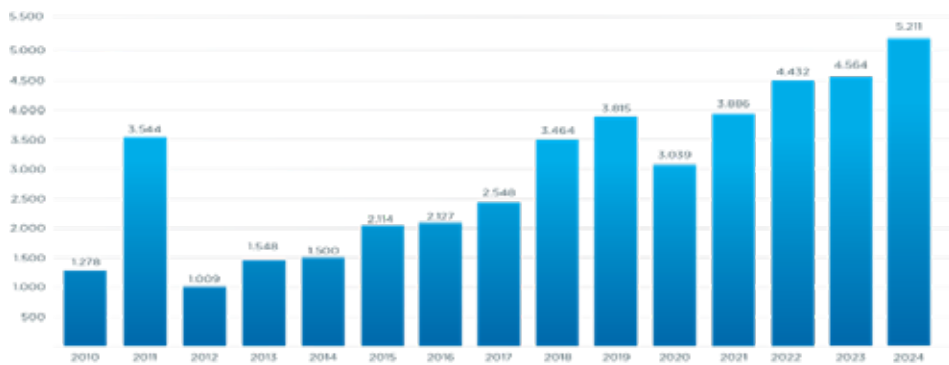
Strane kompanije često unose nove oblike međusobnog povezivanja, čime se stvara baza za transfer znanja i razmenu ideja, što je od ključnog značaja za unapređenje institucionalnog ambijenta u zemlji domaćinu. Pored ekonomskih dobitaka kao što su priliv kapitala i transfer tehnologija, SDI mogu imati širi uticaj i na političke i pravne institucije. Konkretno, one mogu delovati kao podsticaj nosiocima političke moći da poboljšaju institucionalnu infrastrukturu radi obezbeđivanja stabilnog i transparentnog okruženja za ulaganja, što za posledicu ima jačanje političke i ekonomske konkurencije.

U cilju dalje liberalizacije međunarodne trgovine i finansijskih tokova, usvojeni su i Zakon o spoljnotrgovinskom poslovanju i Zakon o deviznom poslovanju. Međutim, vred

istaći da sve do donošenja novog ustava 2006. godine nije postojala sistematizovana politika privlačenja SDI – strategija se uglavnom oslanjala na lične inicijative i neformalne kanale komunikacije predstavnika vlasti (Novaković & Rapaić, 2016). Takav institucionalno nedovoljno artikulisan pristup ograničio je mogućnosti za maksimiziranje efekata stranih ulaganja, koji bi verovatno bili veći u uslovima jasno definisanih i transparentnih pravila.

Investicijama se minimizuju ograničavajući faktori organskog rasta, kao što su nedostatak izvora finansiranja, nedovoljna produktivnost, nedovoljna prisutnost na ciljnim tržištima, nedostatak savremenih tehnologija proizvodnje i pružanja usluga, strukturni problemi lokalne ekonomije, kao i loše razvojne politike u prethodnom periodu. Za lokalne samouprave nove investicije mogu da imaju poseban značaj jer postoje primeri u Srbiji da se broj zaposlenih u privredi na teritoriji opštine udvostruči u veoma kratkom vremenskom periodu realizacijom samo jednog investicionog projekta. Osnovni razlog za značajan priliv SDI jeste očuvana makroekonomska stabilnost Srbije uprkos izazovima iz međunarodnog okruženja. Povoljna poslovna klima, visoko kvalifikovana radna snaga, postojeći sporazumi o slobodnoj trgovini sa brojnim zemljama i kontinuirana ulaganja u infrastrukturu bili su ključni faktori koji su stimulisali rast stranih investicija (Narodna banka Srbije, 2023; Jovanović, 2024).

Srbija je uspeła da održi kako geografsku, tako i projektnu diverzifikaciju priliva stranih direktnih investicija (SDI). Strani investitori uglavnom pokazuju interesovanje za sektore usmerene na izvoz, što doprinosi rastu izvoza roba i usluga zemlje. Prema najnovijem Kvartalnom monitoru Fondacije za razvoj ekonomske nauke pri Ekonomskom fakultetu u Beogradu, u 2023. godini zabeležen je značajan priliv SDI, uz dominaciju investicija u razmenjive sektore kao što su industrija, delimično rudarstvo, trgovina i građevinarstvo.

Grafikon 1. Strane direktne investicije u Srbiji (2000-2024)

Izvor: NBS, februar, 2025

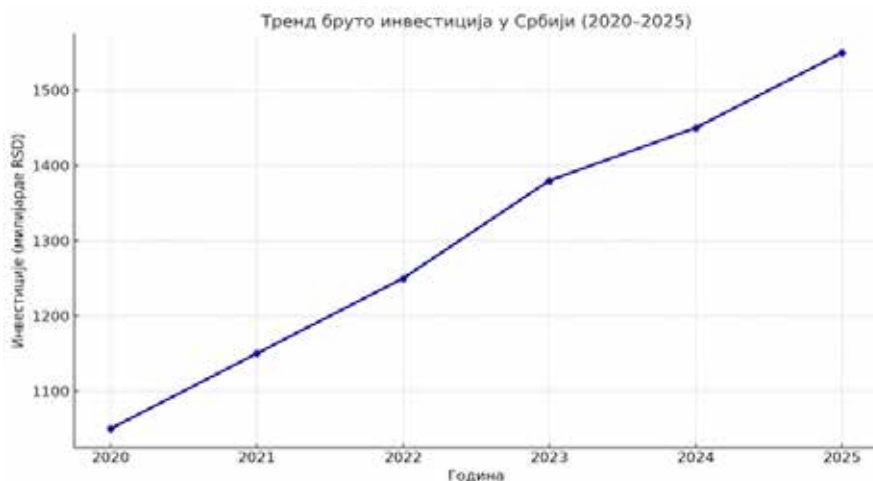
U poređenju sa susednim državama, Srbija ima bolji rezultat po prilivu stranih investicija, što se delimično objašnjava razvijenijom saobraćajnom i energetsom infrastrukturom u odnosu na ostale zemlje Zapadnog Balkana. Od 2007. godine, Srbija je privukla preko 52 milijarde evra stranih direktnih investicija.

Sa aspekta porekla kapitala, Evropska unija ostaje ključni investitor u Srbiji sa ulaganjima od 1,6 milijardi evra. Druge evropske zemlje investirale su 608 miliona evra, pri čemu su najviše doprineli investitori iz Velike Britanije (260 miliona), Švajcarske (162 miliona) i

Rusije (57 miliona). Kina je ostala značajan izvor investicija sa milijardu evra, dok je Japan uložio oko 200 miliona, a SAD 95 miliona evra.

Tokom poslednjih godina, Srbija se ističe kao jedna od najatraktivnijih investicionih destinacija u regionu, što potvrđuju rekordni prilivi SDI. U 2024. godini, ovi prilivi su premašili 5,2 milijarde evra. I pored globalnih neizvesnosti izazvanih pandemijom, Srbija je uspeła da izbegne pad investicionih aktivnosti zahvaljujući sprovođenju ozbiljnih ekonomskih reformi. Ovakav status pozicionirao je zemlju kao jednu od vodećih investicionih destinacija u Centralnoj i Istočnoj Evropi. Glavni investitori dolaze iz Evropske unije (Nemačka, Italija, Francuska, Austrija, Slovenija), kao i iz Kine, SAD, Rusije, Japana i drugih zemalja (Fondacija za razvoj ekonomske nauke, 2024; Ministarstvo privrede Republike Srbije, 2024).

Povoljni uslovi finansiranja, uz rast kreditne aktivnosti, značajno su podstakli ubrzani ekonomski rast, koji je u prvoj polovini godine premašio očekivanja stručnjaka. Srpska ekonomija uspeła je da se relativno brzo oporavi nakon izazova prethodnog perioda. Ovaj pozitivan razvoj događaja bio je poduprt stabilnom makroekonomskom situacijom, snažnim prilivom stranih direktnih investicija, kao i efektima ranijih kapitalnih ulaganja, što je posebno doprinosilo rastu proizvodnje i izvoza u sektorima orijentisanim ka međunarodnom tržištu (Ministarstvo finansija Republike Srbije, 2024; Evropska banka za obnovu i razvoj, 2024).

Grafikon 2. Trend rasta investicija u Srbiji (2020-2025)

Izvor: Republički zavod za statistiku, 2025

Snažan privredni rast Srbije u poslednjoj godini, koji je premašio očekivanja, rezultat je sinergije povoljnih finansijskih uslova, povećane kreditne aktivnosti i strateških investicija. Brzi oporavak ekonomije omogućen je stabilnom makroekonomskom politikom, povećanim prilivom stranih direktnih investicija (SDI) i efektima prethodnih investicionih ciklusa. Poseban značaj ima rast u sektorima orijentisanim na izvoz, što je dodatno učvrstilo poziciju Srbije na globalnom tržištu i povećalo njenu konkurentnost (Narodna banka Srbije, 2024; Petrović & Marković, 2023).

PORESKA I INVESTICIONA POLITIKA I STRANI INVESTITORI U SRBIJI

Investicije su u 2024. godini ostale jedan od glavnih pokretača ekonomskog razvoja. Pored stranih ulaganja, koja su obuhvatila ključne sektore poput infrastrukture, energetike i industrije, značajan rast zabeležile su i domaće investicije, naročito u oblasti modernizacije proizvodnih kapaciteta i digitalne transformacije. Ova ulaganja su ne samo povećala ukupnu produktivnost, već su i doprinela razvoju inovativnih kapaciteta privrede, stvarajući tako osnovu za dugoročnu održivost i rast (Republički zavod za statistiku, 2025; Jovanović, 2024).

Reforme u oblasti fiskalne politike i poslovnog zakonodavstva, kao i investicije u ljudski kapital kroz obrazovne inicijative, dodatno su poboljšale investicionu klimu u zemlji. Stabilnost fiskalnog okvira i transparentnost regulative povećale su poverenje domaćih i stranih investitora, podstičući širenje proizvodnih kapaciteta i diversifikaciju privrede. Značajan doprinos ekonomskom razvoju dala je i podrška malim i srednjim preduzećima (MSP), koji predstavljaju okosnicu nacionalne ekonomije, naročito u izvoznim sektorima (MMF, 2024; Petrović & Marković, 2023).

Sa aspekta međunarodnih finansijskih institucija, Izveštaj Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) ističe da je Srbija uspjela da održi makroekonomsku stabilnost i kontinuirani rast uprkos globalnim ekonomskim turbulencijama. Pored toga, Srbija je uspostavila efikasne mehanizme za privlačenje i zadržavanje direktnih stranih investicija, kroz poreske olakšice, poboljšanje infrastrukture i snažnu regulatornu podršku (MMF, 2024).

U Evropskoj uniji, mnoge zemlje su prepoznale značaj štetnih efekata gasova sa efektom staklene bašte i preduzele odgovarajuće mere za ublažavanje njihovog uticaja na zdravlje ljudi i životnu sredinu. Vlade uspešnih zemalja su se odgovorno obavezale da podrže ekoinovacije radi dekarbonizacije i da ekoinovacionu politiku postave kao centralnu komponentu strateškog planiranja svojih ekonomija (Ilić et al., 2022, pp 201). Razvoj saobraćajne i energetske infrastrukture predstavlja jedan od stubova investicione politike Srbije. Projekti kao što su modernizacija železničke mreže, izgradnja novih puteva, kao i ulaganja u obnovljive izvore energije, značajno doprinose stvaranju povoljnog poslovnog ambijenta i smanjenju troškova poslovanja. Takođe, digitalizacija državnih usluga i podsticanje digitalne ekonomije stvaraju nove prilike za inovacije i rast u sektoru visokih tehnologija (Jovanović, 2024).

Sve navedeno ukazuje na to da Srbija ne samo da održava povoljne uslove za investicije već aktivno radi na unapređenju sveukupnog ekonomskog ambijenta, čime osigurava konkurentnost i otpornost svoje privrede u budućem periodu.

Poreska politika predstavlja jedan od ključnih faktora koji oblikuju atraktivnost privrednog ambijenta za strane investitore. U Srbiji, strateški pristup poreskim olakšicama i povoljnim poreskim stopama igra značajnu ulogu u privlačenju stranog kapitala i podsticanju investicionih aktivnosti. Smanjenje poreskih stopa na dobit preduzeća, poreske olakšice za ulaganja u određene sektore, kao i stimulacije za ulaganja u razvoj infrastrukture i inovacija doprinose stvaranju konkurentnog poslovnog okruženja koje podstiče direktna strana ulaganja (Marković & Ilić, 2023).

Osim nižih poreskih opterećenja, važan segment poreske politike jesu i povoljni režimi amortizacije i oslobođanja od pojedinih poreza, što omogućava investitorima brži po-

vrat uložених sredstava. Ovakve mere direktno utiču na smanjenje operativnih troškova, povećavaju profitabilnost i time motivišu strane kompanije da svoje investicije usmere u Srbiju (Jovanović, 2022).

Poreska politika ima uticaj i na investicione odluke koje su doprinele stvaranju stabilnog i predvidivog poreskog okruženja, što je ključni faktor za strane investitore koji planiraju dugoročna ulaganja. Istraživanja pokazuju da niže poreske stope i poreske olakšice smanjuju troškove poslovanja i povećavaju neto prihode kompanija, što ih motiviše da investiraju u veće i složenije projekte u Srbiji (Jovanović, 2022). Pored toga, stabilnost poreskog sistema i transparentnost poreskih pravila igraju ključnu ulogu u donošenju investicionih odluka. Česte izmene poreskih propisa ili nejasnoće u zakonodavstvu mogu dovesti do nesigurnosti i smanjenja investicionih aktivnosti. Srbija je zato usmerila napore i ka digitalizaciji poreske administracije i poboljšanju komunikacije sa poreskim obveznicima, što doprinosi većem poverenju investitora (Marković & Ilić, 2023).

Poreski podsticaji posebno utiču i na izbor sektora u koje strani investitori ulažu. Sektori koji dobijaju poreske olakšice, kao što su proizvodnja, obnovljivi izvori energije, IT sektor i infrastruktura, beleže veći priliv investicija. Time se podstiče ne samo kvantitativni rast ulaganja, već i kvalitativna diversifikacija ekonomije Srbije, sa fokusom na održivi razvoj i tehnološki napredak (Petrović & Stanković, 2024).

ZAKLJUČAK

Tokom poslednjih deset godina, Srbija beleži kontinuirani rast priliva stranih direktnih investicija (SDI), što se može pripisati nekoliko ključnih faktora koji doprinose atraktivnosti investicione destinacije. Pre svega, očuvana makroekonomska stabilnost predstavlja temelj za poverenje investitora, jer omogućava predvidivost i sigurnost poslovanja u uslovima globalnih ekonomskih turbulencija. Pored toga, stabilnost fiskalne politike i održavanje javnih finansija u okviru održivih granica doprinose jačanju ukupnog finansijskog sistema i smanjenju rizika za ulagače.

Značajnu ulogu u podsticanju stranih ulaganja ima i kontinuirano poboljšanje investicionog ambijenta, koje obuhvata pojednostavljenje administrativnih procedura, unapređenje regulatornog okvira, smanjenje birokratije i efikasniju zaštitu prava vlasništva. Strukturne reforme sprovedene u prethodnim godinama, kao što su modernizacija tržišta rada, reforme poreskog sistema i razvoj infrastrukture, dodatno su ojačale konkurentnost Srbije u regionu.

Dodatno, diversifikacija izvora stranih ulaganja, gde se značajni kapital ulaže iz zemalja Evropske unije, Kine, SAD i drugih, ukazuje na široku međunarodnu podršku i poverenje u investicione potencijale Srbije. Takođe, strateški sektor kao što su proizvodnja, IT i infrastruktura, dobija značajna ulaganja, čime se doprinosi tehnološkom razvoju i povećanju izvozne konkurentnosti srpske ekonomije.

Srbija ima jedan od najkompleksnijih i najkonkurentnijih poreskih paketa u regionu, posebno za Industriju 4.0, R&D, tehnologiju i velike ulagače. Međutim, i pored visokog efektivnog opterećenja (14.8 %), agresivne poreske šeme omogućavaju jaku poziciju u privlačenju SDI.

Za dalje unapređenje potrebno je analiza efektivnosti postojećih podsticaja i ograničenje zloupotrebe, promovisanje transparentnosti i monitoringa i balans između kratko-

ročnih subvencija i dugoročnih poreskih prihoda. Sve navedeno potvrđuje da Srbija, uz očuvanje makroekonomske i fiskalne stabilnosti, kontinuiranu reformsku aktivnost i prilagođavanje globalnim trendovima, uspešno pozicionira sebe kao pouzdanu i perspektivnu destinaciju za strane investitore, spremne da ulažu sa vizijom dugoročnog rasta i razvoja.

LITERATURA

- Arsić, M. (2008). Reforma poreskog sistema Srbije. Beograd: Fond za razvoj ekonomske nauke – FREN.
- Arsić, M., Altiparmakov, N., Randelović, S., Bučić, A., Vasiljević, D., Levitas, T. (2010). Tax Policy in Serbia – Looking Forward. Foundation for the Advancement of Economics, Belgrade
- Dunning, J. H., Lundan, S. M. (2008). Multinational enterprises and the global economy (2nd ed.). Edward Elgar Publishing.
- Gnjatović, D. (2016). Međunarodni ekonomski odnosi. Beograd: Ekonomski fakultet Univerziteta u Beogradu.
- Ilić, S., Petrović, T., Đukić, G. (2022). Eco-innovation and Sustainable Development (Ekoinnowacje I zrównoważony rozwój), PROBLEMY EKOROZWOJU – PROBLEMS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT, 2022, 17(2):197-203.
- Jovanović, M. (2022). Poreske politike i njihova uloga u privlačenju stranih direktnih investicija. Ekonomski pregled, 73(3), 112-128.
- Jovanović, M. (2024). Faktori privlačenja stranih direktnih investicija u Srbiji. Ekonomski pregled, 75(1), 45-62.
- Jovanović, D. (2024). Digitalna transformacija i produktivnost u Srbiji: Izazovi i perspektive. Beograd: Ekonomski institut.
- Marković, D., Ilić, S. (2023). Uticaj poreskih olakšica na investicione odluke stranih kompanija u Srbiji. Revija za privredu i pravo, 58(1), 75-92.
- Nicević, S., Ivanović, LJ. (2013). Poreska politika i ekonomski rast u zemljama Evrope. Ekonomski anali, 58(198), 138–153.
- Novaković, N., Rapaić, S. (2016). Institucionalni okvir stranih direktnih investicija u Srbiji. Međunarodna politika, 67(1174), 167–179.
- Petrović, M., Marković, S. (2023). Uloga stranih investicija u održivom razvoju Srbije. Ekonomika preduzeća, 71(4), 23-38.
- Petrović, N., Stanković, L. (2024). Struktura stranih direktnih investicija i poreski stimulansi u Srbiji. Finansije i pravo, 38(2), 45-62.
- Stojanović, B., Božić, M. (2019). Poreski sistem i fiskalna politika u funkciji privrednog razvoja. Beograd: Ekonomski fakultet Univerziteta u Beogradu.
- Zee, H. H., Stotsky, J. G., & Ley, E. (2002). Tax Incentives for Business Investment: A Primer for Policy Makers in Developing Countries. World Development, 30(9), 1497–1516.

Ostali izvori:

- Ministarstvo finansija Republike Srbije. (2023). Izveštaj o poreskoj politici i reformama u Republici Srbiji. Beograd: Ministarstvo finansija.
- Ministarstvo finansija Republike Srbije. (2023). Fiskalna strategija za 2024. sa projekcijama za 2025. i 2026. godinu. Beograd.
- Ministarstvo finansija Republike Srbije. (2024). Makroekonomski pregled i prognoze za Srbiju. Beograd: Ministarstvo finansija.
- Ministarstvo privrede Republike Srbije. (2024). Izveštaj o investicionoj aktivnosti u Srbiji 2024. Beograd: MPRS.

- Narodna banka Srbije. (2023). Izveštaj o stranim direktnim investicijama u Republici Srbiji 2022. Beograd: NBS.
- Narodna banka Srbije. (2024). Izveštaj o makroekonomskim kretanjima u Republici Srbiji. Beograd: NBS.
- Narodna banka Srbije. (2025). Godišnji izveštaj o prilivu stranih direktnih investicija. Beograd: NBS.
- Republički zavod za statistiku. (2025). Statistički pregled ekonomskih pokazatelja Srbije. Beograd: RZS.
- Fondacija za razvoj ekonomske nauke. (2024). Kvartalni monitor: Strane direktne investicije u Srbiji, 2023. Beograd: Ekonomski fakultet.
- Evropska banka za obnovu i razvoj. (2024). Izveštaj o ekonomskom razvoju u Srbiji. London: EBRD.
- Međunarodni monetarni fond. (2024). Srbija – Izveštaj o ekonomskoj politici i stabilnosti. Vašington, DC: IMF.
- OECD. (2022). Tax Incentives and the Global Minimum Corporate Tax: Reconsidering Tax Incentives after the GloBE Rules. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/28d773b2-en>
- OECD. (2022). Tax Policy Reforms 2022: OECD and Selected Partner Economies. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/25227743>.
- UNCTAD. (2023). World Investment Report 2023: Investing in Sustainable Energy for All. United Nations. <https://unctad.org/wir>